

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin muuttamisesta (asedirektiivin muuttaminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin muuttamisesta (asedirektiivin muuttaminen) (U 21/2015 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija, poliisiosasto Johanna Puiro, sisäministeriö
- poliisitarkastaja Seppo Sivula, sisäministeriö
- asehallintopäällikkö Mika Lehtonen, Poliisihallitus
- sihteeri Nina Holmberg, Asealan Elinkeinonharjoittajat ry
- puheenjohtaja Jukka Sassi, Asehistorian Liitto r.y.
- sihteeri Mikko Hietala, Asekauppiain Liitto ry
- hallintopäällikkö Pertti Ruotsalainen, Maanpuolustuskoulutusyhdistys
- varapuheenjohtaja Marko Patrakka, Reserviläisurheiluliitto ry
- puheenjohtaja Juhani Jokinen, Suomen Asehistoriallinen seura ry
- järjestöpäällikkö Teemu Simenius, Suomen metsästäjäliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- lainsäädäntöneuvos Heidi Kaila, valtioneuvoston kanslia
- puolustusministeriö
- Euroopan parlamentin jäsen Jussi Halla-aho
- keskusrikospoliisi
- suojelupoliisi
- Helsingin poliisilaitos
- Lapin poliisilaitos
- Pääesikunta
- Tulli

Valiokunnan lausunto HaVL 24/2015 vp

- Suomen riistakeskus
- Ampumaharrastusfoorumi
- Reserviläisliitto — Reservin Aliupseerien Liitto ry
- Suomen Ampumahiihtoliitto ry
- Suomen Ampumaurheiluliitto ry
- Suomen Reserviupseeriliitto ry

Viitetiedot

Valiokunta on aiemmin antanut samaa asiaa käsittelevässä asiassa E 60/2015 vp lausunnon HaVL 15/2015 vp.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi 18.11.2015 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin muuttamisesta (COM(2015) 750).

Asedirektiivin määritelmiin (artikla 1) esitetään joitain muutoksia. Aseiden olennaisiin osiin koskeviin määritelmiin lisätään äänenvaimentimet. Lisäksi välittäjät (brokers) eli ampuma-aseiden ostamiseen, myymiseen ja välittämiseen erikoistunut ammattikunta, joka auttaa ostajia ja myyjiä kaupankäynnissä mutta ei itse välttämättä varastoi tai käsittele aseita, sisällytetään direktiivin soveltamisalaan. Myös uusia määritelmiä esitetään lisättäviksi. Ensimmäkin ääntä ja/tai valoa tuottavat merkinantoaseet, joita ovat esimerkiksi veneilyssä käytettävät valopistoolit, urheilukilpailujen lähetysaseet tai kaasuaaseet sekä seremonia- ja ääniaseet, joita ovat erilaiset seremonioissa, elokuvissa, teatterinäytöksissä tai televisiossa käytettävät paukkupatruuna-aseet. Toiseksi replika-aseet, jotka ovat pikkutarkkoja kopioita alkuperäisestä esikuvastaan, mutta valmistettu niin, ettei niitä pystytä muuntamaan ampumaan patruunoita. Kolmanneksi direktiivissä esitetään määriteltäviksi deaktivoituneet, eli teknisillä muutostoimenpiteillä pysyvästi toimimattomiksi tehdyt ampuma-aseet, jotka siis jatkossa kuuluisivat myös direktiivin soveltamisalaan.

Asedirektiivin soveltamisalaa esitetään laajennettavaksi myös siten, että direktiiviä sovellettaisiin jatkossa myös asekeräilijöihin ja asealalla toimiviin sivistyksellisiin ja historiallisiin järjestöihin (artikla 2).

Artiklaan 4 esitetään entistä tarkempia säännöksiä ampuma-aseen ja sen osien merkinnästä. Artiklaan esitetään lisättäväksi myös maininta siitä, että jäsenvaltioiden on säädettävä, että ampuma-aseiden välittämisen (broker) harjoittaminen edellyttää lupaa samalla tavoin kuin aseiden kaupan tai valmistuksen harjoittaminen (dealer). Edelleen artiklassa esitetään tarkennuksia ampuma-aseita koskevien tietojen arkistointijärjestelmiin ja aseiden välittäjälle tulevaan velvollisuuteen pitää samanlaista rekisteriä kuin asekauppiaille jo nyt on. Muutenkin kautta koko direktiiviehdotuksen aseiden välittäjille asetetaan samat velvollisuudet kuin asekauppiaille.

Valiokunnan lausunto HaVL 24/2015 vp

Artiklassa 5 säädetään edellytyksistä, jotka luvanhakijan tulee täyttää voidakseen saada hallussapitoluvan ampuma-aseeseen. Uutena velvollisuutena ehdotetaan standardoitujen lääketieteellisten testien suorittamista aseluvan hakijoille ja luvan uusijoille. Testien sisällöstä ei tarkemmin todeta mitään.

Artiklassa 6 säädetään luokkaan A kuuluvien ampuma-aseiden (kielletyt ampuma-aseet) hankinnan ja hallussapidon kieltämisestä. Uutena velvollisuutena jäsenvaltioille esitetään, että takavarikoidut edellä mainittuun luokkaan kuuluvat aseet ja niiden ampumatarvikkeet tulee tuhota. Poikkeuksena tästä jäsenvaltiot voivat kuitenkin valtuuttaa tietyt sen alueella asealalla toimivat siviittyselliset ja historialliset järjestöt pitämään hallussa luokkaan A kuuluvia ampuma-aseita, jotka on hankittu ennen direktiivissä erikseen sovittua päivää edellyttäen, että kyseiset ampuma-aseet on deaktivoitu erikseen sovitulla tavalla. Muutoksena nykytilaan keräilijät eivät jatkossa saisi pitää hallussaan luokkaan A kuuluvia ampuma-aseita edes deaktivoituina. Luokkiin A, B ja C kuuluvien ampuma-aseiden, niiden osien ja ampumatarvikkeiden etäkauppa (distance communication) on jatkossa mahdollista vain asekauppiaille ja välittäjille. Jäsenvaltion tulee valvoa toimintaa tarkasti.

Artiklaan 7 esitetään lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan luvanvaraisiin ampuma-aseisiin voisi saada monivuotisen hankinta- ja hallussapitoluvan vain viideksi vuodeksi. Lupa voidaan uudistaa, jos edellytykset hallussapidolle ovat edelleen olemassa. On epäselvää, koskeeko säännös vain uusia lupia vai pitääkö vanhatkin luvat muuttaa määräaikaisiksi. Muutenkin ehdotuksen sisältöön tulee saada lisäselvyyttä.

Asedirektiiviin esitetään lisättäväksi uusi artikla 10a, jonka mukaan jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että ääntä ja/tai valoa tuottavia merkinantoaseita ja seremonia- ja ääniaseita ei voida muuntaa ampuma-aseiksi. Komissio antaa tästä tekniset määritelmät.

Edelleen asedirektiiviin lisätään uusi artikla 10b, jonka mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tulee varmistaa, ettei deaktivoituja aseita voida muuttaa takaisin toimiviksi aseiksi. Jäsenvaltioiden tulee antaa deaktivoinnista todistus tai edellyttää aseeseen tehtävää selkeästi erottuvaa merkintää, että ase on tehty toimimattomaksi. Komissio antaa deaktivointia varten standardit ja tekniikat, joilla varmistetaan, että deaktivoitua asetta ei enää voi muuttaa toimivaksi.

Artiklaan 13 lisätään jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille velvollisuus vaihtaa tietoa toisten jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa aseiden siirroista ja evätyistä aseluvista. Lisäksi komissiolle annettaisiin oikeus hyväksyä näistä asioista delegoituja säädöksiä.

Artiklassa 13a säädettäisiin edellytyksistä, joiden nojalla komissio voi hyväksyä delegoituja säädöksiä. Asedirektiiviin lisättäisiin uusi artikla 13b, jossa säädettäisiin komissiota avustavasta komiteasta.

Artiklan 17 mukaan komission tulisi antaa joka viides vuosi direktiivin soveltamisesta raportti Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Ensimmäinen raportti tulisi kuitenkin antaa jo kahden vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta.

Valiokunnan lausunto HaVL 24/2015 vp

Asedirektiivin liitettä II esitetään muutettavaksi siten, että A-luokkaan (kielletyt ampuma-aseet) lisätään

- 1) sarjatuliaseet, jotka on muutettu ampumaan itselataavaa kertatululta
- 2) lippaalliset, itselataavaa kertatululta ampuvat siviilikäyttöön valmistetut aseet, jotka ulkonäöltään muistuttavat sotilaskäytössä olevaa sarjatuliasetta
- 3) A-luokkaan kuuluvat aseet myös sen jälkeen, kun ne on deaktivoitu

B-luokasta (luvanvaraiset ampuma-aseet) poistetaan lippaalliset itselataavaa kertatululta ampuvat siviilikäyttöön valmistetut aseet, jotka muistuttavat sarjatuliasetta, koska ne esitetään siirrettäviksi A-luokkaan.

C-luokkaan (ampuma-aseet, joista on tehtävä ilmoitus) lisätään ääntä ja/tai valoa tuottavat merkinantoaseet, seremonia- ja ääniaseet ja replika-aseet. Lisäksi tähän luokkaan kuuluisivat kaikki B-luokan ja C-luokasta kohdissa 1—5 mainitut aseet sen jälkeen, kun ne on deaktivoitu.

Jäsenvaltioiden tulee laittaa direktiivi kansallisesti täytäntöön myöhemmin sovittavan ajankohdan jälkeen. Komission ehdotus on, että tämä aika olisi kolme kuukautta siitä, kun ehdotus on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Direktiivi tulee voimaan 20 päivän kuluttua sen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti Euroopan unionin yhteiseen toimintaan vakavan järjestyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä tehokasta puutumista Euroopan laittomiin asevirtoihin ja tukee tavoitteita vähentää kolmansista maista peräisin olevien laittomien ampuma-aseiden uhkaa ja ylipäänsä aseiden kulkeutumista rikollisten käsiin. Valtioneuvosto kannattaa pyrkimystä vahvistaa asekaupan valvontaa ja yhtenäistää EU:n ampuma-aselainsäädäntöä, mikä omalta osaltaan vahvistaa kansalaisten turvallisuutta. Esitys sisältää useita parannuksia voimassa olevaan ampuma-asedirektiiviin. Nykytilanteessa on tärkeää, että komission esitykselle annetaan tuki, mutta samalla voidaan kiinnittää huomiota Suomen erityispiirteisiin.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana komission ehdotuksia ampuma-aseita koskevan tietojenvaihdon tehostamisesta jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken. On tärkeää, että tietoja vaihdetaan myös evätyistä ampuma-aseluvista. Tällaisessa tietojenvaihdossa tulee täysimääräisesti noudattaa tietosuojaa ja yksityisyyttä koskevia samoin kuin muitakin perus- ja ihmisoikeuksia.

Ehdotuksen mukaan lippaallisten itselataavaa kertatululta ampuvien siviilikäyttöön valmistettujen ampuma-aseiden, jotka muistuttavat sarjatuliasetta, hankinta ja hallussapito kielletäisiin yksityishenkilöiltä myös deaktivoituina. Tällainen kieltö voimaan tullessaan lopettaisi Suomessa nykymuotoisen, omaehtoisen ja omakustanteiseen maanpuolustuskyvyn ylläpitoon liittyvän reserviläistoiminnan, koska ampumataito on merkittävä osa reservin suorituskykyä. Kiellolla olisi si-

Valiokunnan lausunto HaVL 24/2015 vp

ten huomattavaa maanpuolustuksellista merkitystä. Itselataavia kertatulta ampuvia kiväärejä on Suomessa noin 21 000, ja niistä osaa käytetään sovelletussa reserviläisammunnassa (SRA) ja osaa muihin tarkoituksiin, ml. metsästyksen. Sen sijaan itselataavia kertatulta ampuvia haulikoita on Suomessa noin 50 000. Niitä voidaan käyttää sovelletussa reserviläisammunnassa vain hyvin vähäisessä määrin. Reserviläisyhdistyksiin kuuluu tällä hetkellä Suomessa noin 90 000 henkilöä, joista osa harrastaa sovellettua reserviläisammuntaa sekä palvelusammuntaa. Kyseisten aseiden kieltäminen lopettaisi kokonaan myös nykymuotoisen practical-ammunnan harrastamisen, millä olisi vaikutusta useaan tuhanteen henkilöön. Valtioneuvosto katsookin, että kyseinen kohta tulisi poistaa direktiivistä tai vähintään sen osalta tulisi direktiiviin saada kansallinen poikkeusmahdollisuus jäsenvaltion kansallisen turvallisuuden ylläpitoon liittyvän ampuma-asetoiminnan, kuten reserviläistoiminnan, mahdollistamiseksi.

Valtioneuvosto pitää ongelmallisena myös kiellon hallinnollisia seuraamuksia, sillä kyseiset ampuma-aseet, myös deaktivoituina, tulisi kerätä pois. Deaktivoitujen ampuma-aseiden rekisterissä, joten niiden pois kerääminen kestäisi vuosia eikä välttämättä täysin onnistuisi. Aseluvat ja -ilmoitukset rahoitetaan maksutuloilla. Valtioneuvoston mielestä neuvottelujen kuluessa tulee selvittää se, mikä on juuri hyväksytyin deaktivoitiasetuksen merkitys deaktivoitujen ampuma-aseiden aiheuttamien ongelmien torjunnassa, ennen kuin ampuma-asedirektiiviin sisällytetään näin pitkälle meneviä säännöksiä deaktivoituista aseista.

Valtioneuvosto on valmis hyväksymään ampuma-aseiden, aseiden osien ja ampumatarvikkeiden etäkaupan rajoittamisen siten, että se olisi mahdollista tiukkojen edellytysten mukaisesti vain välittäjien tai asekauppiain ja yksityishenkilöiden välillä. Yksityishenkilöiden välisen etäkaupan rajoittaminen on hyväksyttävissä, mikäli yksityishenkilölle jää mahdollisuus myydä laillisesti hallussa pitämiään ampuma-aseita asekaupan tai välittäjän myyntipaikan kautta.

Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota laittomien aseiden kaupan puuttumiseen sekä asevälittäjien toiminnan valvontaan. Yksityisten henkilöiden jo hallussa pitämien ampuma-aseiden kulkeutuminen rikollisille ja terroristisiin tarkoituksiin on vähäistä. Pääasialliset hankintakanavat laittomiin tarkoituksiin ovat laittomat asevälittäjät ja kriisialueilla terroristien harjoittama kansainvälinen asekauppa. Paras keino terroristien aseiden saannin vähentämiseen on tehokas ulkorajojen valvonta ja nimenomaan asekaupan valvonta. Myös jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen ja niiden ja unionin asianomaisten virastojen välisen tiedonvaihdon parantaminen laittomista ampuma-aseista tehostaisi laittomien aseiden kaupan ja välityksen torjuntaa.

Asedirektiivin 6 artiklan ehdotus takavarikoitujen A-luokan aseiden tuhoamiseksi yksinomaan keinona ei ole kannatettava, vaan vaihtoehtona voisi olla esimerkiksi aseiden ottaminen valtion käyttöön. Eri vaihtoehtoja ja niiden vaikutusta perustuslain säännösten, kuten omaisuuden suojan ja valtion korvausvelvollisuuden, kannalta on kuitenkin arvioitava jatkovalmistelussa tarkemmin erikseen. Lainsäädäntömuutoksella laittomiksi muuttuvien ampuma-aseiden arvon aleneminen olisi arviolta 60 miljoonaa euroa ja tuhoamiskustannukset viranomaistoimin toteutettuna enintään 1,5 miljoonaa euroa.

A-luokan ampuma-aseiden hankkiminen ja hallussapito tulisi jatkossakin voida mahdollistaa maanpuolustuksellisiin tarkoituksiin tällaista toimintaa harjoittaville yhteisöille ja yhdistyksille, joiden toiminta on jäsenvaltion viranomaisten valvomaa ja auktorisoimaa. Erityinen ongelma

Valiokunnan lausunto HaVL 24/2015 vp

EU-tasolla on sarjatuliaseiden kulkeutuminen terrorististien ja muiden rikollisten käsiin, mitä on tapahtunut erityisesti Balkanin alueen kautta sekä erilaisten asevälittäjien kautta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komissio antoi 18.11.2015 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin muuttamisesta (COM(2015) 750). Valiokunta on käsitellyt asedirektiivin muuttamista jo ennakkollisesti E-kirjeen E 60/2015 vp pohjalta. Valiokunta uudistaa siinä yhteydessä lausutun (HaVL 15/2015 vp) ja toteaa lisäksi seuraavaa.

Valiokunta kannattaa komission tavoitteita tehostaa unionin yhteistä toimintaa vakavan järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa sekä parantaa unionin kansalaisten turvallisuutta ja varmistaa sisämarkkinoiden toimivuus ampuma-aseiden osalta. Valiokunta on edellä mainituksa lausunnossaan katsonut, että direktiivimuutosten tulisi kohdistua nimenomaan laittomaan asekauppaan sen sijaan, että puututaan lailliseen aseiden kauppaan ja hallussapitoon. Valiokunta tähdentääkin valtioneuvoston tavoin tehokasta puuttumista Euroopan laittomiin asevirtoihin ja tavoitteita vähentää kolmansista maista peräisin olevien laittomien ampuma-aseiden uhkaa ja ylipäänsä aseiden kulkeutumista rikollisten käsiin.

Valiokunta toteaa, että asedirektiivi asettaa kansalliselle ampuma-aselainsäädännölle minimimitäson. Voimassa olevan direktiivin on todettu olevan eräiltä keskeisiltä osiltaan, muun muassa aseiden ja aseiden osien määritelmien osalta, tulkinnanvarainen. Tämän vuoksi jäsenvaltioiden kansalliset lainsäädännöt poikkeavat toisistaan. Tästä puolestaan seuraa, että EU:n alueella erilaisia ampuma-aseita tai aseiden osia voidaan saada laillisesti haltuun ja sisärajovalvonnan ollessa heikkoa kuljettaa toiseen jäsenvaltioon, jossa sama toiminta on lainvastaista. Nykyinen kontrollijärjestelmä on EU:n sisämarkkinoilla siten tehoton ja kiinnijäämisriski vähäinen.

Direktiiviehdotus sisältää joitakin parannuksia voimassa olevaan direktiiviin nähden. Valiokunta pitää esimerkiksi tarpeellisena, että tehostetaan tietojen vaihtoa jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä. Valiokunta näkee myös myönteisenä komission pyrkimyksen selkeyttää direktiivin sisältämiä määritelmiä, joskin niitä on syytä tarkastella vielä yksityiskohtaisemmin. Määritelmien kattavuuteen, toimivuuteen ja yksiselitteisyyteen on jatkotyössä kiinnitettävä erityistä huomiota tulkinnanvaraisuuksien ja tahattomien porsaanreikien välttämiseksi.

Direktiiviehdotus sisältää Suomen näkökulmasta kuitenkin merkittäviä ongelmia, jotka liittyvät Suomen erityispiirteisiin. Näistä keskeisin on direktiiviehdotuksen vaikutus vapaaehtoisen maanpuolustukseen ja reserviläistoimintaan, minkä osalta hallintovaliokunta viittaa E-kirjeestä antamaansa lausuntoon. Nyt käsiteltävänä olevassa U-kirjeessä ja siihen sisältyvässä valtioneuvoston kannassa esitetty vastaa sitä, mitä hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa E- ja U-kirjeiden yhteydessä on tuotu tältä osin esiin. Puolustusvaliokunta on lausunut asedirektiivin vaikutuksista maanpuolustuksen kannalta lausunnossaan PuVL 4/2015 vp.

Hallintovaliokunta toteaa, että asedirektiiviehdotuksella on kielteinen vaikutus myös metsästyksen, urheiluammuntaan ja asekeräilyyn. Itselataavalla kertatulitoiminnolla toimivia kiväärejä

Valiokunnan lausunto HaVL 24/2015 vp

käytetään esimerkiksi reserviläisampumaurheilussa, jolla on merkitystä koko reserviläistoiminnan kannalta. Metsästyksessä käytetään itselataavia kertatulta ampuvia kiväärejä ja haulikoita. Komission ehdotuksen mukaan lippaallisten itselataavaa kertatulta ampuvien siviilikäyttöön valmistettujen ampuma-aseiden, jotka muistuttavat sarjatuliaseita, hankinta ja hallussapito kiellettäisiin yksityishenkilöiltä myös deaktivoituina. Aseiden pois keräämiseen ja lunastukseen liittyvien ongelmien lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota aseiden omistajille maksettavista korvauksista valtiolle aiheutuviin huomattaviin kustannuksiin ja myös esimerkiksi asekeräilijöiden säilytystiloihinsa tekemiin investointeihin.

Hallintovaliokunta toteaa, että direktiiviehdotuksessa on monia avoimia ja epäselviä yksityiskoh-
tia, minkä vuoksi esityksen kaikkia vaikutuksia ei voida arvioida eikä sen vuoksi myöskään ottaa niihin kantaa. Esimerkiksi ehdotuksesta, joka koskee liian suuren kapasiteetin omaavien itselataavien aseiden rajoittamista, ei valiokunnan näkemyksen mukaan käy selvästi ilmi, onko tarkoitus kieltää lippaat vai aseet, joihin lipas voidaan kiinnittää. Selvennystä tarvitaan myös muun muassa terveystarkastuksia, aselupien määräaikaaisuutta ja alle 18-vuotiaiden henkilöiden metsästyks- ja ampumisoikeutta koskeviin ehdotuksiin.

Valiokunta on aiemmassa lausunnossaan katsonut, että jäsenvaltioiden yhteiset deaktivoitintandardit olisivat tehokas keino ehkäistä laitonta aseiden valmistusta ja laitonta kauppaa. Saadun tiedon mukaan komissio on antanut deaktivoitintstandardeja ja -tekniikoita koskevan täytäntönpa-
noasetuksen 18.11.2015. Edelleen saadun tiedon mukaan asetus täydentää asedirektiiviä deaktivoitintia koskevilla teknisillä vaatimuksilla. Asetus tulee voimaan 20. päivänä siitä, kun se on julkaistu EU:n virallisessa lehdessä, ja jäsenvaltioille on annettu voimaantulosta siirtymäaikaa soveltamiselle kolme kuukautta. Valiokunta yhtyy U-kirjeessä esitettyihin huoliin asedirektiiviin ehdotettujen deaktivoitintäytäntöjen vaikutuksista. Valiokunta pitää välttämättömänä, että ensin selvitetään, mikä on deaktivoitintasetuksen merkitys deaktivoitujen ampuma-aseiden aiheuttamien ongelmien torjunnassa ennen kuin asedirektiiviin lähdetään sisällyttämään mitään pidemmälle meneviä säännöksiä deaktivoituista aseista.

U-kirjeestä ilmenee, että direktiiviehdotuksesta aiheutuu kuluttajille, elinkeinonharjoittajille ja viranomaisille taloudellisia vaikutuksia. Monet ehdotuksista vaikuttavat lupahallintoon ja ovat valiokunnan käsityksen mukaan omiaan lisäämään myös hallinnollista taakkaa. Todettakoon tässä yhteydessä, että Suomessa on juuri käynnistetty ampuma-aseiden lupaprosessia koskevan lainsäädännön uudistaminen. Sen tavoitteena on muun muassa, että aselupahakemuksen voisi jatkossa panna vireille sähköisesti ja että kotipaikkasidonnaisuudesta luovuttaisiin.

Komission ehdotuksen mukaan luokkiin A, B ja C kuuluvien ampuma-aseiden, niiden osien ja ampumatarvikkeiden etäkauppa olisi mahdollista vain asekauppiaille ja välittäjille. Valiokunta toteaa, että etäkaupan kieltäminen aiheuttaisi kuluttajille kustannuksia ja se asettaisi kuluttajat eriarvoiseen asemaan asuinpaikkakunnan mukaan. Kielto vaikeuttaisi etenkin harvaan asutulla alueella ja pienemmissä asutuskeskuksissa asuvien henkilöiden ampuma-aseiden laillista hankintaa, mihin valiokunta on kiinnittänyt huomiota jo E-kirjeestä antamassaan lausunnossa. Valiokunta tukee valtioneuvoston kantaa, että ampuma-aseiden, aseiden osien ja ampumatarvikkeiden etäkaupan rajoittaminen voitaisiin hyväksyä siten, että etäkauppa olisi mahdollista tiukkojen edellytysten mukaisesti välittäjien tai asekauppiaiden ja yksityishenkilöiden välillä.

Valiokunnan lausunto HaVL 24/2015 vp

Yhteenveto

Edellä todetun perusteella hallintovaliokunta katsoo, ettei direktiiviehdotusta voida hyväksyä komission ehdottamassa muodossa. U-kirjeessä todetaan suoraan, että direktiivi vaikuttaa Suomen puolustuskykyyn. Vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyvään reserviläistoimintaan viitaten valiokunta katsoo, että direktiivin kyseinen kohta tulisi poistaa tai vähintään sen osalta tulisi saada poikkeamismahdollisuus jäsenvaltion kansallisen turvallisuuden perusteella. Komission ehdotuksessa on todettu olevan Suomen kannalta myös muita ongelmallisia tai vähintäänkin epäselviä kohtia.

Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että direktiiviehdotuksesta hankitaan EU-oikeudellinen arvio. U-kirjeen perusteella ehdotukseen näyttää sisältyvän myös esimerkiksi omaisuuden suojaan liittyviä kysymyksiä, joten arvio ehdotuksen perustuslainmukaisuudesta on valiokunnan mielestä lisäksi tarpeellinen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että komission ehdotukseen ei sisälly vaikutusarviointia. Komissio perustelee tätä asian kiireellisyydellä. Valiokunta kummeksuu komission perustelua, sillä asiakirjoista päätellen valmistelua on kuitenkin jo tehty jonkin aikaa. Valiokunta toteaa, ettei komission ehdotuksesta ilmene, millä tavoin ehdotus tehostaa terrorismin ja muun rikollisuuden torjuntaa. Valiokunta katsoo, että toimenpiteet sen sijaan puuttuvat merkittäväällä tavalla lailliseen ja Suomessa jo varsin tiukasti säänneltyyn ja valvottuun toimintaan. Vaikutusarvioinnin puuttuminen ei ole myöskään EU:n paremman sääntelyn periaatteiden mukaista.

Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että sääntelyä kehitettäessä tulee erityisesti kiinnittää huomiota laittomien aseiden kaupan puuttumiseen sekä asevälittäjien toiminnan valvontaan. Pääasialliset hankintakanavat laittomiin tarkoituksiin ovat juuri laittomat asevälittäjät ja kriisialueilla terroristien harjoittama laitton kansainvälinen asekauppa. Valiokunta korostaa erityisesti tehokasta ulkorajavalvontaa ja asekaupan valvontaa. Valiokunnan näkemyksen mukaan asedirektiiviäkin kuitenkin tarvitaan. Valiokunta kannattaa pyrkimyksiä yhtenäistää jäsenvaltioiden kansallista ampuma-aselainsäädäntöä ja vahvistaa asekaupan valvontaa. Valiokunta toteaa, että Suomessa on nykyisen asedirektiivin voimassa ollessa luotu jo varsin tiukat, mutta toimivat ja valvottu järjestelyt, jotka mahdollistavat turvallisen ja hallitun ase-, ampuma- ja reserviläisharrastuksen, metsästyksen, kilpailamisen sekä asekeräilyn ja jotka valiokunnan mielestä toteuttavat direktiiville asetettuja tavoitteita paremmin kuin komission ehdotus. Valiokunta katsoo, että EU-sääntelyssä tulisi pikemminkin ottaa mallia Suomen toimivista järjestelyistä ja pyrkiä harmonisoimaan asioita sen suuntaisesti.

Tässä yhteydessä hallintovaliokunta toteaa vielä, että komissio on joulukuun 2015 alussa ilmoittanut uusista EU:n turvallisuusagendan toimeenpanotoimista, joiden tavoitteena on nimenomaan tehostaa erityisesti terrorismin sekä aseiden ja räjähteiden laittoman kaupan torjuntaa. Valiokunta pitää aiheellisena, että arvioitaessa asedirektiivin todellisia muutostarpeita selvitetään samalla, mikä merkitys on turvallisuusagendaan sisältyvillä laittoman asekaupan kitkemiseen tähtäävillä toimilla suhteessa asedirektiiviin tehtyihin ehdotuksiin.

Hallintovaliokunta varaa mahdollisuuden lausua asedirektiivistä jatkovalmistelun edetessä.

Valiokunnan lausunto HaVL 24/2015 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy edellä esitetyin varauksin valtioneuvoston kantaan ja ettei direktiiviehdotusta voida hyväksyä komission ehdottamassa muodossa.

Helsingissä 10.12.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Pirkko Mattila ps
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Thomas Blomqvist r
jäsen Elsi Katainen kesk
jäsen Kari Kulmala ps
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Matti Semi vas
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
varajäsen Pertti Hakanen kesk
varajäsen Reijo Hongisto ps (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne